

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput II. De Contractv in genere, requisitis ad valorem illius, Promissione,
Donatione, Deposito, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

consulatur paci, & ne rerum Domina ferè semper maneat incerta propter titulorum allegandorum varietatem que contingere potest post longum temporis decursum.

Dices, res quæ per sententiam materialiter injustam alicui adjudicata est, non potest retineri post deprehensam sententiam injustitiam: Ergo nec per dictam præscriptionem, si res postea deprehendatur aliena.

Resp. Disparitatem esse, quod iudex sententiam ferendo non conferat jus, sed tantum declarat quis videatur jus habere: at Princeps legibus præscriptionis verè conferat jus præscribenti propter causas boni communis jam assignatas.

CONDITIONES ad præscriptionem legitimam requisita sunt, 1. Possessio civili, & talis fuit. 2. *Bona Fides*, quæ est credulitas, quæ quis putat rem esse suam, aut saltem nescit esse alienam. Requiritur illa toto tempore quo currit præscriptio, sic ut interruptatur desinente bona fide, quæ non desinit etiam post tempus præscriptionis deprehensas rem fuisse alienam, ut dictum est. Quia tunc certus est rem legitime factam esse tuam. 3. Requiritur *Titulus*, in est ratio iusta, sine quo stare non potest bona fides, non tamen re ipsa iustus: quia hic per se transferret Dominium. 4. *Tempus lege statutum* quod varium est, scilicet. *Breve*, id est, 10. annorum; *longum*, vel longissimum, id est, 30. aut 40. annorum; vel *immemorabile*, id est, cuius initium non extat memoria etiam apud illos qui senes sunt, quorum memoria ad anteriora tempora magis extenditur.

Dubius an res sit sua, non est possessor bonæ fidei, adeoque non præscribit, nisi dubium supervenerit possessioni inchoatæ bonæ fide, cum persuasione, quod non obstante tali dubio sibi liceat illam retinere, ex eo quod sit melior conditio possidentis. Si verò dubitet, an sic possit eam retinere, eò ipso desinit esse possessor bonæ fidei: Cum non liceat operari ex conscientia dubiâ perseverante, si verò titè deponitur.

Mobilia privatorum præscribuntur triennio: *immobilia* longo tempore. Contra *Ecclesiam*, Civitatem, Fiscum præscribitur Tempore longissimo: *Servitutibus* merè personales, ordinariè præscribuntur ut res immobiles. Libertas à *Servitute mancipii* præscribitur saltem annis 20. *Beneficium Ecclesiasticum* sine titulo non præscribitur; cum titulo colorato præscribitur certo tempore. Quælibet *Debita* præscribuntur annis 30. Si res *hypothecata* bona fide possideatur à debitore, actio hypothecaria extinguitur post annos 40. si verò ab extaneo, post 10. annos inter presentes. Res *fisci* & *furiæ* non possunt præscribi præscriptione ordinariâ; Res *lacræ* nullo modo præscribi possunt: Horum singula in iuribus fundantur, & ad Juristas præcipue pertinent.

CAPUT II.

De CONTRACTU in genere, requisitis ad valorem illius, Promissione, Donatione, Devotio, &c.

CONTRACTUS est pactum mutuum obligationem pariens; *Pactum* autem est duorum plurimve in idem consensus signis externis expressus. De quorū resolutiones particulares hic traduntur Tom. II. Tract. V. cap. III. Et in reliquo decursu ibidem.

R. P. Arjdek Tom. II.

Contractus dividitur, 1. Ex parte modi quo perficitur in quatuor species: Prima perficitur *traditione*, ut mutuum. 2. *Scripturâ*, ut emphyteusis. 3. *Certâ verborum formulâ*, ut stipulatio. 4. *Solo consensu reciproco* exterius expresso, ut emptio &c.

Dividitur 2. in *gratuitum* & *onerosum*, hic utriusque, ille ex una solum parte obligat. 3. In contractum *nominatum*, qui habet in iure nomen specificum, ut emptio; & *innominatum*, qui caret nomine proprio, ut permutatio. 4. In contractum *bonæ fidei*, & *stricti juris*: 5. In *nudum*, qui nullum à jure civili habet firmamentum quo pariat actionem in foro externo, ut simplex promissio acceptata, & in *vestitum*, qui habet ejusmodi firmamentum, ut emptio. *Pactum nudum* obligat in conscientia, quia licet jus civile illi non assistat ei tribuendo actionem, illud tamen non irritat, adeoque retinet vigorem, quem habet ex natura rei, inducitque obligationem in conscientia, ad quam sufficit consensus mutuus externis signis sufficienter expressus, quorum singula ex Textibus Juris fufius confirmantur.

In Contractibus, *Error* vel *dolus*, qui non versatur circa rei substantiam, nec est antecedens, nullo jure contractum irritat, nec debet inde rescindi. Item, si error, vel dolus dans causam contractui non sit à parte contrahente, sed ab aliquo tertio, vel à propriâ simplicitate ejus qui decipitur, Contractus est quidem validus jure naturæ, cum habeatur consensus substantialis, est tamen rescindibilis. Quod si in casu Doli aut Erroris circa rei qualitatem contrahens solum consentiat sub hac conditione, si non decipiatur in rei qualitate, Contractus est jure naturæ nullus; Quia non habetur consensus absolutus, sed solum conditionatus, ideoque conditione illâ non subsistente, Contractus censeri debet invalidus.

Contractus *de re turpi nondum impletâ*, non est absolute validus, sed rescindi debet. Quia nemo potest teneri ex jurtitâ ad peccatum.

Impleto tamen opere turpi jure naturæ obligare in conscientia probabilis videtur: quia opus malum quatenus est vel ementi utile, vel facienti laboriosum, est pretio æstimabile, licet non quâ malum. Ejusmodi tamen contractus *jure civili* sunt invalidi, quo non obstante retinent vim obliganti in foro *conscientia*. Quia leges civiles, quando nihil obstat, ita sunt intelligendæ, ut non derogent juris naturalis dispositioni.

Non esse tamen obligationem solvendi pretium etiam post opus turpe præstitum, docent *Navarrus* C. 17. n. 4. *Durandus* in 3. d. 39. *Joan. Medina* Cod. de restitutione: *Comitolus* responſionum moralium q. 5. *Joan. Valerius* in differentiis utriusque fori Verbo *promissio*: quos refert & sequitur *Diana* 1. Tom. 2. P. Tract. 2. Miscellaneo resolut. 40. dicens esse sententiam probabilem, & practicè tutam. Citat eosdem accurate *Lugo* de justitia Disp. 18. Sec. 3. N. 68. & 59. unde non est sententia solius Navarræ, uti *Vasquez* indicare videtur.

Illi omnes & soli possunt contrahere, qui habent liberam rei administrationem, quæ in contractibus præcipue spectatur. *Infantes* in jure dicuntur qui sunt septennio minores, qui necdum expleverunt annum pubertatis, id est, respectu masculinorum 14. respectu femininarum 12. *Puberes* verò qui illos annos expleverunt, idque ex juris dispositione constitutum est.

F 2 Pupilli

rsale
kin

theo-
logia
P. IV

Pupilli sunt impuberes, qui deserunt esse sub patriâ potestate, sive emancipatione, sive morte parentis. *Minor* dicitur, qui nondum explevit ann. 25. *Major*, qui eum explevit: *Filius familias* qui est sub patriâ potestate. Pupillo datur tutor etiam invito; minori datur curator, sed non illi invito, sicut datur pupillo etiam si sit invitus.

Et si contingat ut *Minor careat Curatore*, validè tamen contrahit tam ex parte suâ, quàm ex parte alterius, tum civiliter, tum naturaliter: ei tamen, si læsus sit, conceditur restitutio in integrum. *Minor habens curatorem*, & pupillus pubertati proximus, contrahentes absq; tutoris, aut curatoris auctoritate, validè contrahunt in suum commodum, non in suum incommodum: alterum sibi obligant civiliter, & naturaliter, se verò non civiliter: an autem naturaliter controversatur utrimque probabiliter: unde licet in praxi sententia sibi magis faventi se conformare. Hinc illud juris axioma, *Contractus reciproci non claudicat*, id est, obligat utrimque, patitur exceptionem in contractu pupilli cum majore.

Juramentum non firmat Contractus jure naturæ invalidos; quia nequit illud firmari, quod in se non existit: inducit tamen, per se loquendo, obligationem servandi contractum ex virtute Religionis. Confirmat quoque contractus invalidos jure positivo, non directè illis propriè ac per se tribuendo vim obligandi ex justitia, sed indirectè ex legum dispositione, tollendo remedium juris, vi cujus contractus illi erant rescindibiles, quo sublato eorum obligatio redditur firma, & irrevocabilis etiam respectu fori externi. Ita *Molina*, *Conradus*, *Sa*, & *Sanchez* plures alios referens, Contra *Marianam*, & paucos alios.

PROMISSIO formaliter est signum practicum exercitè declaratorium voluntatis efficacis se obligandi: per quod differt à simplici proposito solum dicente voluntatem faciendi, non ad id se obligandi. Differt à *Stipulatione*, quod hæc sit pactum vestitum includens certam verborum formulam; & à *Pollitione*, quod hæc non includat acceptationem, quam includit promissio strictè sumpta; & à *Donatione verbali*, quod hæc de se det jus in re, promissio autem solum jus ad rem concedat, ut promissarius possit de ea promittentem convenire.

Si promissio sit *merè interna* homini facta, nullo jure obligat ex pacto, quia cum non sit exterius declarata non potest acceptari, quod necessarium est fieri ut promissio obliget. Neque obligat ex veracitate aut fidelitate, cum ex eo quod promissio interna non fervetur, nulla sequatur falsitas respectu hominis; quamvis obliget facta Deo, utpote cordis, & actus interni inspectori. Promissio igitur etiam interna supra nudum propositum, addit radicem & inchoationem obligationis, non ipsam obligationem.

Dicit, Tota vis in contractibus oritur à voluntate internâ, ergo per se illa obligat.

Resp. ab ea oriri radicaliter & principaliter, non tamen totaliter. Promissio enim interna est quasi lex privata, quam quilibet potest sibi imponere, sed directiva tantum, non alteri obligatoria. Ita *Sanchez*, *alique communiter*.

Promissio *merè Externa* absque animo se obligandi, nullam inducit obligationem ex justitiâ. Quia hoc onus non potest suscipi, nec jus in alium transferri absque advertentia & perfecto consensu ad alienandum

requisitis: inducit tamen obligationem ex veracitate & fidelitate. Verba quidem infamatoria sine intentione infamandi, imò inadvertenter prolata, habent suum effectum, scilicet lesionem famæ, secus verba promissoria, quæ præter intentionem prolata nihil efficiunt. Ita *Lugo*, *Sanchez*, *alique*, contra *Turrianum*.

Externa etiam talis promissio non obligat jure naturæ ante acceptationem, 1. Quia omne pactum essentialiter est duorum aut plurium consensus. 2. Quia omnis promissio fit sub hac tacita conditione, si alter acceptet, non obligat etiam jure civili, aut canonico, saltem regulariter, quod additur, quia sunt quædam pollicitationes jure civili irrevocabiles, quales sunt factæ Civitati, Ecclesiæ, &c. Ita fufius de his, *Sanchez*, *Lessius*, *alique communiter*, contra *Sylv.* & *Molinam* quod jus naturæ.

Promissio facta presenti, debet in continenti, vel quasi in continenti acceptari: quia promissor, non potest prudenter censerè velle suum consensum tenere suspensum. Facta absentis debet acceptari coram nuntio verbis ad ipsum nuntium directis, vel litteris ad offerentem destinatis, ut sic eorum voluntates in rem eandem moraliter concurrere cognoscantur.

Non acceptatur promissio validè post revocationem offerentis, si promissionem nunciatis habeat se metè ut nuntius: si tamen habeat se ut procurator, aut mandatarius, id est, sic ut habeat curam, non solum annunciandi promissionem hic factam, sed illam istic faciendi coram promissario, nomine promissoris, valida erit acceptatio post revocationem, modò hæc nec nuntius, nec ipsi promissario innotuerit: si enim innotuerit acceptatio pro nulla habeatur. Fundantur hæc in jure, lege, si mandatum 15. ff. mandati, &c.

Validè acceptat pro absente, 1. Qui ad id specialem habet commissionem, 2. Qui ita est sub promissarii potestate, ut non sit sui juris, 3. Qui illius curam gerit, ut parens filii, 4. Qui ex promissione commodum reportat, 5. Quilibet privatus pro Ecclesiâ.

Promissio facta absentis legitime acceptata, etiam promissore vel promissario ante ratificationem mortis, valida est: unde non potest revocari per hæredes promissoris, sed contra potest ratificari per hæredes promissarii; quia obligatio illa promissoris transit ad hæredes.

Simplex etiam promissio suæ naturæ relicta, legitime acceptata, obligat ex justitiâ, & quidem in materia gravi sub mortali. Ratio est, quod per promissionem detur promissario verum jus ad rem. Potest tamen ex intentione promittentis solum obligare ex fidelitate, vel ex justitiâ solum sub veniali, Quia obligatio promissoris, potest pro ejus libitu limitari, cum ab ejus voluntate dependeat. Ita *Navarrus*, *Lessius*, *alique communiter*.

Invalida sunt jure naturæ promissiones quæ præsentant occasionem peccandi, ut si volenti peccare promittas non ipsum accusare. Item, quæ tollunt libertatem de rebus suis disponendi, ut si promittas te non facturum aut non revocaturum Testamentum, & similia quæ in jure dicuntur contra bonos mores, nempe civiliter.

DONATIO est datio liberalis. Antidoralis donatio dicitur remuneratio ex gratitudine, inter vivos est absoluta, & irrevocabilis: causa mortis non est absoluta, sed condi-

conditionata & revocabilis. Donatio perfecta est, quae fit cum rei traditione, imperfecta quae fit solum verborum officio. Donatio pura est quae caret modificatione, secus qualificata, quae est quintuplex, scilicet donatio in diem, conditionalis, modalis, cautalis, & demonstrativa.

Uxor, & filius familias, & minor annis, regulariter loquendo, non possunt donare propria auctoritate; possunt certis casibus, v. gr. uxor potest dare de bonis propriis ut de paraphernalibus; & de communibus facere largitiones moderatas; imo & extraordinarias ad sustentationem propriorum parentum, aut liberorum ex altero conjugio egentium: plus potest maritus, cum habeat bonorum administrationem: si tamen excedat cum notabili damno uxoris peccat mortaliter cum obligatione restitutionis.

Praelati Regularium possunt moderatas facere Eleemosynas, donationes in causis piis, & remuneratorias largitiones moderatas, non tamen in usibus profanos v. gr. ad dirandos parentes: quod si faciant in re gravi regulariter, peccant mortaliter, & donatarii tenentur ad restitutionem: Quia bona Monasterii non sunt Praelatorum, sed Communitatis, quae in eiusmodi largitiones nullo modo consentit, imo nec consentire potest, cum in hoc resistent Canones, & specialiter Bulla Clementis VIII. edita anno 1594.

Religiosi, quibus ratione officii v. gr. Procuratoris competit aliqua administratio, ordinarij possunt modicas facere donationes; quia pro his praesumitur facultas ex tacito Superiorum consensu.

Donatio simplex & liberalis inter Conjuges jure communi est invalida, & revocabilis pro arbitrio donantis: firmatur tamen juramento, & morte donatoris si res sit tradita ante illius mortem. Donatio Patri facta filio familias regulariter est invalida, matris valida, quia filius non est sub potestate Matris.

Donatio Filii facta Patri & Matri de bonis castrensibus est valida. Donatio inter vivos omnium bonorum est invalida jure civili l. 4. cod. de inutil. Quia donatorem privat potestate testandi. Item, donatio ultra 500. solidos, qui aequivalent 700. vel 800. scutis aestimando securum 50. assibus nostratibus; sed hoc jure civili, & pro illo tempore quo tunc pecunia erat ratio.

Donatio casualis non subsistente causa principali propter quam fit, est invalida, adeoque donatarius tenetur ad rei donatae restitutionem; Quia talis donatio non fit nisi sub hac conditione, si causa subsistat: secus si solum deficiat causa secundaria & impulsiva, Quia eo casu stat absolutus donatoris consensus in substantiam donationis. Ita Auctores communiter. Sed de donatione plura practica & particularia traduntur infra de Contractu Tract. V. cap. 9.

DEPOSITUM pro contractu, est contractus gratuitus quo quidpiam alteri custodiendum traditur donec repetenti reddatur: sumptum pro re, est id quod custodiendum traditur &c. Sequestrum est species depositi quo res litigiosa apud tertium deponitur; quod subdividitur in voluntarium, quod fit ex compromisso litigantium, & in necessarium, quod fit auctoritate judicis. Precarium pro re est id, quod precibus petenti, utendum conceditur, quamdiu concedenti liberent, pro contractu est ipsa concessio gratuita.

Culpa in praedictis, alia est Theologica & est peccatum,

alia Civilis seu juridica, estque omisso diligentia, quae ab homine adhiberi potest, quamvis ex sola inadvertentia absque omni peccato accidat. Culpa civilis lata, seu crassa, est omisso diligentiae ordinariae; levis, est omisso diligentiae exactissimae. Nulla ex his tribus culpis, utpote in sola omissione consistentibus, est verus dolus, qui dicit malitiosam voluntatem nocendi, sive calliditatem ad nocendum vel decipiendum adhibitam.

Alia de Deposito practica vide infra Tract. V. cap. 10.

CAPUT III.

De Mutuo, Usura, Simonia, & Montibus
Pietatis.

DE his pleraque Resolutiones practicae traduntur infra hujus Operis Tomo II. Part. III. Tract. V. Cap. 10. n. &c.

Mutuum est datio rei, pondere, numero, vel mensura constantis, ut statim fiat accipientis, cum obligatione tantundem postea reddendi. Unde materiae mutui sunt solae res quae functionem in suo genere recipiunt, id est, quae in eodem genere sunt ita similes, ut in commutationibus & solutionibus una alterius vice fungi possit, ut triticum, pecunia, &c.

Mutuator tenetur, tradere rem absque vitio occulto, & non repetere ante tempus praefixum. Mutuarius, 1. Tenetur rem reddere tempore praefixo. 2. De omni casu rei fortuito. 3. Cum sit rei Dominus, rem absque gravi mutuatoris demno restituere debet.

USURA sumpta pro re, est lucrum ex mutuo; sumpta pro contractu, est mutuatio cum pacto lucri praecise ratione mutui. Lucrum hic est aliquid pretio aestimabile, quod praecise ratione mutui supra sortem, id est, summam mutuo datam, accipitur tamquam debitum ex justitia, &c. Realis Simonia, sive externa est, in qua mutuator quovis signo externo intentionem usurariam mutuuario declarat. Interna seu mentalis est, in qua illam non declarat, verum vel usuram intendit, vel de facto aliquid usurariae accipit. Aperta usura est, quae solum formalis mutui Titulum praese fert. Palliata est, quae falso alterius contractus Titulo, veluti pallio regitur, ut si vendas carius praecise oblationem pretii solvendi pro re vendita.

Illicitas esse usuram constat ex fide, contra Judaeos, in Conc. Viennensi id definiente: sunt etiam prohibita jure Divino Luc. 6. mutuum dare nihil inde sperantes: jure Canonico l. 5. & 6. decretal. Tit. de usuris, &c. denique jure etiam Naturali: Quia injustum est in commutatione plus accipere, quam valeat id quod datur, quod fit recipiendo sortem cum actuario: quod dici nequit accipi pro usu fortis, cum enim Mutuum fortis dominium transferat in mutuarium, pro illius usu aliquid exigere esset Mutuatorio rei suae usum vendere: Aliud est de locatione, & concessione pecuniae ad ostentationem, Quia istis contractibus non transferitur rei dominium, sed manet penes locantem, &c. sed in Mutuo manet penes Mutuarium donec rem acceptam in aequivalenti reddat.

Nec refert quod Deus Deut. 23. & 28. Judaeis permiserit usuram respectu Gentilium; quia eorum bona sic accepta in Judaeos transtulerat. Jus Civile ff. & Cod. de usuris, tantum approbat usuram compensatoriam laboris, aut damni emergentis: si forte etiam usuram lucrativas probaverit, dicendum est, corre-

isole
kin

theo-
logia

P. IV
25